

UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 343.98 (0.43.2)

ADAM SORIN

**CERCETAREA CRIMINALISTICĂ A URMELOR
DE NATURĂ BIOLOGICĂ UMANĂ**

**Specialitatea: 554.04 – Criminalistică; Expertiză Judiciară;
Investigații operative**

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2020

Teza a fost elaborată la Catedra Drept Public, facultatea de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova

Conducător științific:

GOLUBENCO Gheorghe, doctor în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **CUȘNIR Valeriu**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Academia de Științe a Republicii Moldova
2. **OSOIANU Tudor**, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia de Științe a Republicii Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **BARBĂNEAGRĂ Alexei**, **președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **ROTARU Oxana**, **secretar științific**, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **ULIANOVSKI Xenofon**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **DOLEA Igor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
5. **BUDECI Vitalie**, doctor în drept, conferențiar universitar
6. **ALECU Gheorghe**, doctor în drept, conferențiar universitar (România)
7. **CUVȘINOV Ion**, doctor în științe medicale, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe data de 14 martie 2020, ora 10-00 în ședința Consiliului științific specializat D554.04-102 din cadrul Universității Libere Internaționale a Republicii Moldova pe adresa: MD 2021, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab, 52, sala 102, bl. IV.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității Libere Internaționale a Republicii Moldova, la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și pe pagina WEB a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la “_____” _____ 2020

**Secretar științific al Consiliului Științific
Specializat, dr., conf. univ.**

_____ **ROTARU Oxana**

**Conducător științific,
dr. prof. univ.**

_____ **GOLUBENCO Gheorghe**

Autor:

_____ **ADAM Sorin**

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Primele decenii ale secolului al XXI-lea sunt marcate de creșterea alarmantă a violenței, majorarea numărului de infracțiuni contra persoanei, însoțite de agresivitate (stradală, familială), crimă organizată, corupție, terorism [16, p.338], de multe ori fiind imposibilă delimitarea interferențelor dintre acestea, ceea ce dictează necesitatea lărgirii arsenalului tehnico-tactic și metodic al organelor de drept, identificarea unor noi mijloace și forme de luptă cu criminalitatea, o abordare mai consistentă și profesională a studierii și valorificării diverselor urme de natură biologică în activitatea de investigare a astfel de infracțiuni. Ancheta, în condițiile actuale, obiectiv urmează să acorde o atenție mai mare informației cuprinse în aceste obiecte biologice. Practica judiciară românească demonstrează că numărul urmelor biologice ridicate de la fața locului, sporește. Mai mult, necesitatea utilizării lor în aceste scopuri, credem, se va amplifica și mai mult, întrucât orientarea investigațiilor doar la probele ”verbale”, obținute prin audieri, confruntări, percheziții etc. în condițiile actuale, când unii martori și chiar victime își schimbă depozițiile în instanța de judecată în interesul acuzaților, iar urmele tradiționale (de mâini, picioare etc.) se ridică tot mai rar. O astfel de tratare, presupune aplicarea masivă în scopul obținerii de informații probante a cunoștințelor specializate. Un anumit rol în acest proces îl joacă integrarea și diferențierea ramurilor științifice adiacente – criminalistica, biologia, medicina legală ș.a., ceea ce contribuie la obiectivarea procesului de cercetare a infracțiunilor, consolidarea statutului urmelor de proveniență biologică umană.

Totodată, trebuie subliniat că analiza practicii de cercetare la fața locului în R. Moldova a scos în evidență un rând de lacune și erori tipice în munca de teren cu urmele de natură biologică. În cadrul cercetării locului faptei, echipele de investigație acordă atenție vădit insuficientă căutării și prelucrării a asemenea urme. Din 200 procese-verbale de CFL analizate în cadrul acestui studiu, urme biologice s-au ridicat doar în 12,5 % . Printre cele ridicate predomină urmele de sânge (cel mai des lăsate de victime), mult mai rar firele de păr, salivă, sudoare, resturi seminale. Urmele de miros în cercetările de teren ale R. Moldova de loc nu se caută și nu se valorifică. Chiar și urmele de sânge care dețin trăsături deosebite (formă, culoare, starea lor fizică etc.), nu totdeauna se analizează din punctul de vedere al mecanismului creării lor, pe schițe, foto-videoînregistrări rar se fixează cu exactitatea necesară localizarea acestora. Desigur, relevarea obiectelor de natură biologică umană, dat fiind specificul lor, necesită aplicarea cunoștințelor specializate, a metodelor și mijloacelor criminalistice, precum și a anumitor priceperi și deprinderi. Mult depinde și de ajutorul specialiștilor în această activitate, dotarea organelor de urmărire penală cu mijloace tehnice, ghiduri metodice și echipamente necesare. Însă, nu rareori câmpul infracțional se examinează și fără participarea specialiștilor medici-legiști, criminaliști, biologi, alteori specialiștii-criminaliști ai organelor de interne se dovedesc a

fi insuficient pregătiți pentru munca cu astfel de obiecte, ei, limitându-se la ridicarea urmelor tradiționale (de mâini, picioare ș.a.).

Situația ce s-a creat în practică are la bază mai multe cauze. Ofițerii de urmărire penală, angajații serviciilor criminalistice și speciale de investigații nu conștientizează pe deplin importanța obiectelor în cauză pentru obținerea de informații probante și de căutare pe cauzele penale. În acest context, trebuie subliniat că însușirea de către aceștea dar și de juriști, la general, a noțiunilor de bază privind urmele biologice și a problematicii expertizării lor poartă caracter particular. Și aceasta pentru că, de modul în care organul de urmărire penală va ridica urmele biologice depinde nu numai reușita examinărilor biocriminalistice de laborator a acestora, dar, mai cu seamă, clarificarea dacă urmele în cauză sunt create de victimă sau de făptuitor. De aceasta depinde, desigur, și felul în care sunt pregătite materialele ce urmează a fi trimise la expertiză, formularea corectă a întrebărilor către expert și, pe cale de consecință, aprecierea raportului, făcută de organele judiciare.

În al doilea rând, ofițerii de urmărire penală, adeseaori nu dețin cunoștințe suficiente în domeniul criminalisticii, medicinei legale, biologiei judiciare și de aceea, nu iau în calcul însușirile deosebite ale obiectelor biologice (dimensiuni mici, alterare rapidă, imperceptibilitate, structură instabilă), cu alte cuvinte, nu dețin la nivelul exigențelor actuale deprinderi de a le descoperi, fixa și ridica din scena infracțiunii. Dincolo de aceasta, trebuie menționat că, calitatea modestă a cercetării infracțiunilor în cauză este, în opinia noastră, cauzată și de insuficiența de publicații și recomandări științifico-practice pe această problemă, slaba actualizare a însuși doctrinei criminalistice privind urmele infracțiunii, în particular a celor biologice umane, inclusiv și cu privire la mecanismul formării lor în ansamblul diverselor urme de la fața locului.

Toate acestea, dar și apariția tardivă a materialelor didactico-teoretice ca răspuns la cerințele practicii în lupta cu criminalitatea violentă, întârzierea implementării în activitatea organelor ocrotirii normelor de drept a realizărilor contemporane ale biologiei și medicinei judiciare, a procedeeleor și mijloacelor moderne de procesare a urmelor de natură biologică alimentează uneori și înrădăcinarea în practica de urmărire penală și judiciară a unor priorități și obișnuințe nu tocmai binevenite în activitatea de înfăptuire a Justiției în Republica Moldova.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare

Făcând o privire generală asupra situației în domeniul cercetării și valorificării urmelor biologice în activitatea de investigare a infracțiunilor, trebuie spus că, în ultima perioadă savanții criminaliști și medicii legiști din spațiul vorbitorilor de limbă română, dar și din alte țări, acordă tot mai mare atenție problematicii valorificării urmelor de proveniență biologică în activitatea profesională de combatere a criminalității. În acest sens, s-au pus bazele tehnicii și tacticii de lucru cu obiectele de natură biologică, s-au elaborat noi metode și mijloace de procesare, dar și

metodici de expertizare a astfel de obiecte [8]. Chestiunile expertizei urmelor cu substrat biologic și-au găsit reflectare în publicațiile cercetătorilor științifici și a practicienilor medici, biologi, precum, spre exemplu: Beliş V., Baciuc Gh., Botezatu Gh., Cuvșinov I., Ungurean S., Tetercev V., Pădure A., Mateiciuc V., Vinogradov I.V., Sapojnikov Iu.S., Kisin M.V., Șamonova T.N., Starovoitov V.I., Samișcenko S.S., Stegnova T.V. ș.a.

De problematica traseologiei și traumatologiei medicale la intersecția criminalisticii și medicinei legale au fost preocupați așa savanți, precum M. Minovici, N.Minovici, V.Kernbach, Morari I., Gh.Scripcaru, A.Lacasaghe, Koruhov Iu.G., Popov V.L., Veidini M.P., Sapojnikov Iu.S. ș.a. Lucrările acestor cercetători, publicate în perioada a. 40-80 ai sec. al XX-lea se înscriu printre cele fundamentale însă ele, desigur, nu puteau să cuprindă date științifice noi, obținute grație progresului tehnico-științific, ce permit a spori substanțial volumul informației rezultat din cercetările de laborator a astfel de urme și, de aceea, în publicațiile respective n-au fost tratate aspectele de importanță conceptuală pentru dezvoltarea doctrinei criminalistice despre urmele infracționale.

Mai mult, în literatura criminalistică slab sunt reflectate procedeele și mijloacele moderne cu privire la posibilitățile obiectelor biologice. Manualele de criminalistică, curricula cursurilor universitare, deocamdată nu satisfac, în opinia noastră, cerințele crescânde ale practicii în acest sens, nu contribuie în măsura convenită la sporirea eficacității de lucru cu informația desprinsă din diversele urme în procesul de investigație al infracțiunilor. Totodată, unele publicații didactice conțin nu numai date învechite sau incomplete despre astfel de urme, dar nu rareori și teze depășite care, desigur, denaturează starea actuală și diminuează posibilitățile expertizei a astfel de urme lăsate de om la fața locului.

Din cele expuse mai sus observăm că, problematica în cauză, nu totdeauna este interpretată deplin și univoc în spațiul vorbitorilor de limbă română. Se are în vedere chiar conceptul de cercetare și exploatare a urmelor biologice, conținutul și locul lor în sistemul traseologiei judiciare a compartimentului de tehnică criminalistică care, desigur, influențează în acest sens și prioritățile practicii nu tocmai perfecte de investigare a infracțiunilor, mai ales cele ce sunt asociate cu violență.

La fel de modest sunt tratate și alte subiecte: clasificarea urmelor de natură biologică umană, problematica metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice aplicate în condiții de teren în scopul descoperirii, fixării, examinării preliminare, ridicării și expertizării de laborator a mijloacelor materiale de probă cu substrat biologic uman, deaceea, albia problematicii spre cercetare și direcțiile de soluționare a ei va cuprinde mai cu seamă aspectele teoretico-doctrinare, tactico-metodice, procesuale și practice de cercetare traseologică a urmelor de natură biologică umană la fața locului, a aspectelor tactico-organizatorice de examinare a lor în condiții

de laborator, ca obiectiv distinct al cercetării noastre de doctorat, direcțiile cărora fiind determinate de scopul și obiectivele tezei.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul acestei cercetări constă ca, în baza analizei doctrinei, legislației și practicii organelor de drept ale României și Republicii Moldova privind cercetarea criminalistică a urmelor de natură biologică umană și, pornind de la exigențele crescânde de luptă cu criminalitatea violentă, să se elaboreze recomandări privind perfecționarea cadrului procesual, tactic și metodic de cercetare a astfel de urme, precum și algoritmi de procesare și valorificare a urmelor de miros, de apreciere a rapoartelor de expertiză biocriminalistică de către ordonatori.

În concordanță cu acest scop au fost formulate și obiectivele studiului nostru: - a analiza materialele științifice editate în spațiul vorbitorilor de limbă română, precum și a publicațiilor apărute în alte țări pe problema cercetării criminalistice a urmelor de natură biologică; - a examina evoluția conceptului criminalistic de urmă a infracțiunii și locul urmelor de proveniență biologică în structura acestui concept; - a clasifica și a caracteriza principalele obiecte cu substrat biologic uman, descoperite în cadrul cercetării la fața locului; - a scoate în evidență importanța valorificării urmelor biologice umane în activitatea de investigare a infracțiunilor, însoțite de violență; - a sistematiza și a studia metodele și mijloacele tehnico-criminalistice contemporane de căutare și interpretare a urmelor biologice în cadrul cercetării la fața locului; - a caracteriza regulile generale de fixare, ridicare și ambalare a mijloacelor biologice de probă din scena infracțiunii; - a scoate în evidență particularitățile de recoltare și interpretare a altor categorii de obiecte biologice umane, în special a urmelor de sânge; - a elabora un ghid cu privire la ridicarea și conservarea urmelor de miros uman în cadrul cercetării la fața locului; - a stabili sarcinile etapei de pregătire în vederea dispunerii expertizei biocriminalistice, inclusiv a întrebărilor ce pot fi formulate în fața expertului medic-legist; - a elabora un algoritm de apreciere a raportului de expertiză biocriminalistică de către organul de urmărire penală și instanța de judecată.

Metodologia cercetării științifice are ca suport metoda dialectică de cunoaștere a realității obiective, dar și alte metode, precum sociologice, statistice, logico-juridice, de drept comparat.

Baza normativă a cercetării o constituie prevederile Constituției României și a Republicii Moldova, ale Codului de Procedură Penală a României și Republicii Moldova în vigoare [9;10], alte legi și acte normative departamentale ce țin de domeniul criminalisticii, procedurii penale, expertizei judiciare, activității speciale de investigații și învățământului juridic universitar.

Concluziile formulate în lucrare se bazează pe rezultatele analizei teoretice a literaturii de specialitate în probleme de criminalistică, drept penal și procedură penală, criminologie, informatică și ale altor ramuri științifice. O atenție deosebită a fost acordată lucrărilor ce țin de starea contemporană și perspectivele implementării algoritmizării în procesul de cercetare al

infracțiunilor, a tehnologiilor informaționale contemporane în activitatea de expertiză judiciară, precum și lucrărilor consacrate problemelor medicinei legale, geneticii judiciare dar și a celor cu caracter metodologic ale științei criminalistice și teoriei probatoriului.

Baza pragmatică și empirică a cercetării o constituie însăși datele statistice despre starea criminalității și indicii de descoperire a acestora în România și Republica Moldova, publicațiile cu privire la experiența pozitivă a organelor de urmărire penală privind cercetarea urmelor de natură biologică în cadrul cercetării locului faptei și a aplicării în această activitate a mijloacelor tehnico-criminalistice moderne. Colectarea materialului empiric a fost efectuată prin interviuare și studii de caz. În procesul de cercetare, după un program criminalistic formalizat au fost analizate materialele a cca 50 de dosare penale din România și tot atâtea dosare din R.Moldova, privind diversele categorii de infracțiuni însoțite de violență, (omor, viol, furt, tâlhărie, accident rutier etc., o parte din care au servit pentru exemplificarea unor aspecte teoretice ale lucrării), precum și 200 xerocopii de procese-verbale de cercetare la fața locului realizate de organele de urmărire penală ale IGP MAI RM în diverse zone ale R. Moldova (Chișinău, Orhei, Dubăsari, Anenii-Noi, Ungheni, Strășeni ș.a.).

În cadrul studiului au fost consultați și intervievați specialiști criminaliști din diferite ramuri - participanți activi la cercetarea la fața locului, angajați ai organelor de urmărire penală, avocați, profesori universitari din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova, Asociației Criminaliștilor din România, facultatea de Drept și Științe Sociale a Universității ”1 Decembrie 1918”, Alba Iulia (România), informațiile astfel colectate, fiind de o mare valoare pentru elaborarea tezei.

Noutatea și originalitatea științifică. Noutatea derivă din caracterul complex și multiaspectual al analizei teoriei și practicii actuale de valorificare a materialelor de probă, în baza căreia se argumentează propuneri de perfecționare a cadrului tactic, procesual, organizatoric de examinare a obiectelor cu substrat biologic, algoritmi de procesare a urmelor de miros, de apreciere a rapoartelor de expertiză biocriminalistică. **Originalitatea** constă în argumentarea implementării metodei odorologice și a evidenței urmelor de miros în activitatea Serviciului Criminalistic al R.Moldova.

Problema științifică importantă rezolvată constă în actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei cercetării urmelor de natură biologică umană cu finalități practice evidente, în special prin argumentarea propunerii de a implementa în practica criminalistică a R. Moldova a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor, a unui banc de mirosuri în formă de colecții odorologice, perfecționarea unor norme procesual-penale, algoritmizarea activităților de ridicare și conservare a urmelor de miros, dar și a procesului de apreciere a rapoartelor de expertiză biocriminalistică.

Semnificația teoretică constă în dezvoltarea doctrinei cercetării și valorificării urmelor biologice umane cu luarea în considerare a experienței pozitive în domeniu, a realizărilor tehnico-științifice pe plan mondial.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în sporirea calității cercetării la fața locului în cauzele însoțite de violență, optimizarea activităților de investigare a infracțiunilor, în ansamblu.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: **1.** Argumentarea necesității completării p.4) alin (5) art.88 CPP RM și modificării alin (2) al art.156 CPP RM; **2.** Propunerea de a implementa în practica CTCEJ a IGP a MAI R.Moldova „metoda odorologică” de identificare a făptuitorilor cu aplicarea unui algoritm tipic și uniform de ridicare și conservare a urmelor de miros la fața locului; **3.** Recomandarea de a suplimenta sistemul de evidențe criminalistice centralizate ale CTCEJ a IGP a MAI R.Moldova cu un banc de mirosuri în formă de colecții cu probe odorologice; **4.** Propunerea de a implementa în practica de urmărire penală și judiciară a Republicii Moldova și României *un algoritm tipic și uniform* de apreciere a raportului de expertiză judiciară, inclusiv biocriminalistică.

Implementarea rezultatelor științifice este atestată în calitate de ghid teoretico-practic în activitatea Centrului Independent de Expertize Judiciare a RM, a Asociației Criminaliștilor din România, precum și ca material științifico-didactic la facultatea de drept a Universității Libere Internaționale din Moldova și a Universității ”1 Decembrie 1918”, Alba Iulia (România).

Aprobarea rezultatelor științifice. Tezele principale ale lucrării și-au găsit reflectare în 6 articole științifice, inclusiv publicate în reviste de categoria ”C” și ”B+”, altă parte fiind raportate și discutate în cadrul unor simpozioane criminalistice internaționale și conferințe științifico-practice: - conferința științifică anuală a profesorilor ULIM desfășurată în ziua de 21 octombrie 2017 la Universitatea Liberă Internațională din Moldova; - conferința științifică internațională cu genericul „Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană”, desfășurată pe 05 februarie 2015 în incinta USPEE ”Constantin Stere”.

Publicații la tema tezei: 6 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: 173 de pagini de text de bază ce cuprinde: introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări, bibliografia din 201 titluri, 14 anexe.

Cuvintele-cheie: urme biologice, urme de sânge, cercetarea locului faptei, organ de urmărire penală, specialist medic-legist, echipa de cercetare.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul și obiectivele tezei, este elucidată noutatea științifică a rezultatelor obținute, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, modalitățile de aprobare a rezultatelor, sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul I. „Analiza situației în domeniul cercetării criminalistice a urmelor de natură biologică umană” este consacrat studierii lucrărilor de specialitate editate atât în Republica Moldova și România, cât și în alte țări (mai cu seamă, Federația Rusă, Franța). La concret, sunt supuse analizei materialele științifice și didactice de strictă specialitate a savanților criminaliști din ultimii ani, precum: S.Doraș, M.Gheorghiță, (Republica Moldova); V.Bercheșan, C.Drăghici, A.Iacob, E.Stancu, I.Mircea, L.Cârjan, N.Cătună, D.Voinea, I.Necula, V.Gheorghici, C.Pop, C.Preda, I.Florin, D.Niță (România); N.Iablokov, A.Volânski, V.Lavrov, L.Drapkin, V.Karagodin, T.Stegnova, L.Ualerianova, T.Șamonova, V.Starovoitov, (Federația Rusă), Ch. Diaz, M. Leclère (Franța), cu argumentarea poziției autorului pe marginea celor mai semnificative teze și idei expuse în aceste volume.

În prima parte a compartimentului, se face o privire foarte generală și succintă asupra domeniului în cauză. Se afirmă că actualmente, grație progresului tehnico-științific și realizărilor din domeniul medicinei legale și a geneticii judiciare s-au deschis noi posibilități de stabilire și identificare a faptuitorilor, de unde și atenția sporită față de urmele materiale cu substrat biologic prezente la fața locului. Problematika cercetării a astfel de urme și-a găsit reflectare în publicațiile cercetătorilor științifici și a practicienilor medici, biologi, criminaliști precum: Alecu Gh., Beliş V., Baciuc Gh., Botezatu Gh., Cioacă C., Cuvșinov I., Drăghici C., Ungurean S., Mateiciuc V., Pădure A., Tetercev V., Vinogradov I.V., Sapojnikov Iu.S., Kisin M.V., Șamonova T.N., Starovoitov V.I., Samișcenko S.S., Stegnova T.V. ș.a.

De problematika traseologiei și traumatologiei medicale la intersecția criminalisticii și medicinei legale (biocriminalisticii) au fost preocupați și alți savanți din epoca precedentă, precum M. Minovici, N.Minovici, V.Kernbach, Morari I., Gh. Scripcaru, A.Lacasaghe, Koruhov Iu. G., Popov V.L., Veidini M.P., Kustanovici S.D. ș.a. Lucrările acestor cercetători se înscriu printre cele fundamentale însă ele, desigur, nu puteau să cuprindă date științifice noi, obținute grație progresului tehnico-științific, ce permit a spori substanțial volumul informației rezultat din cercetările de laborator a astfel de urme.

Se constată că domeniul biocriminalisticii în publicațiile din R. Moldova este modest actualizat și racordat la realizările contemporane ale geneticii și medicinei legale. Suportul teoretico-metodologic și didactic al domeniului în cauză în publicațiile din România, Federația Rusă, Franța este, cu unele excepții, puțin mai adecvat schimbărilor vieții curente. În ce privește

statele occidentale, grație unei dezvoltări economice superioare, polițiile acestora se înzestreză cu noi metode, mijloace și biotehnologii analitice industriale de ultimă oră, care asigură o reacție rapidă la atentatele criminale. Cu toate acestea, în capitolul analizat se menționează atenția redusă a savanților statelor apusene față de aspectele teoretice cu privire la domeniul în cauză.

Capitolul 2 „Urmele materiale, inclusiv de natură biologică umană ca obiecte de cercetare criminalistică” cuprinde 3 paragrafe și este dedicat analizei evoluției conceptului de urmă infracțională și locul urmelor de natură biologică umană în structura acestui concept, precum și clasificării principalelor obiecte de natură biologică umană, importanței lor în activitatea de investigare a infracțiunilor.

În paragraful 2.1. *Evoluția conceptului criminalistic de urmă a infracțiunii și locul urmelor de natură biologică în structura acestui concept* se afirmă că comiterea oricărei infracțiuni este însoțită de modificarea ambianței locului unde a avut loc fapta penală, adică de apariția unor urme (pe obiectele materiale, în conștiința persoanelor implicate în evenimentul infracțional), folosite din cele mai străvechi timpuri la descoperirea și cercetarea acestora. Toată activitatea de descoperire și cercetare a infracțiunilor constituie în sine un proces retrospectiv de cunoaștere a evenimentelor trecutului grație însușirii universale a materiei (a obiectelor materiale) de a reflecta și de a fi reflectată, adică de apariția urmelor. Folosirea lor în această activitate prezintă raționamentul central în activitatea de combatere a criminalității. Anume urmele poartă în sine informație ce permite a reconstitui toate împrejurările și particularitățile infracțiunii. Această teză axiomatică a și determinat acel loc fundamental, pe care îl ocupă în criminalistică noțiunea de urmă, mecanismul apariției, problematica depistării, fixării, ridicării și expertizării lor.

Ca reflectări cu semnificație criminalistică rezultate din activitatea infracțională, urmele pot fi divizate în trei categorii: 1. *urme materiale* (amprente ale evenimentului infracțional pe diverse obiecte materiale); 2. *urme ideale* (amprente-imagini în conștiința oamenilor ce au comis infracțiuni, victime, martori oculari etc.); 3. *urme virtuale* (electronice) stocate în memoria instalațiilor tehnice, câmpului electromagnetic sau altor purtători electronici (spațiu cibernetic).

O altă abordare ar diminua conținutul și caracterul sistemic al criminalisticii ca știință despre urmele infracțiunii și folosirii lor în activitatea de descoperire și cercetare a faptelor penale.

Pornind de la acest raționament, urma în accepțiunea ei criminalistică generală, trebuie interpretată *ca orice modificare apărută în lumea materială, conștiința umană sau spațiul cibernetic (suport electronic, magnetic etc.) în condițiile săvârșirii unei infracțiuni ce poartă informație despre împrejurările și participanții faptei, susceptibilă de a fi remarcată și cunoscută de om prin mijloacele, procedeele și metodele existente în etapa actuală* [12].

Printre diversitatea mare de urme descoperite la locul faptei, datorită specificului apariției și valorii probante, un rol deosebit îl joacă urmele materiale de natură biologică, lăsate de om.

Acestea sunt urme ce apar în rezultatul interacțiunii substanțelor biologice cu mediul ambiant. La ele pot fi catalogate urmele de sânge, salivă, resturile de transpirație și grăsimi, urina, sperma, mirosul individual al omului ș.a. Aceasta este o grupă deosebită de urme de proveniență biologică, care poate fi privită ca entitate distinctă, pornind de la mecanismul specific de formare a lor. Autorii unor lucrări recunosc „dreptul la existență” a acestei categorii de urme, catalogându-le chiar ca urme în sensul îngust al cuvântului [17, p.206]. Acestea, printre urmele infracțiuni în sensul îngust al cuvântului evidențiază *urme-formă, urme-obiecte și urme-materie (substanțe)*. Anume la ultima categorie de urme sunt catalogate cele de natură biologică.

Acestea se deosebesc de cele ce sunt formate prin reflectarea structurii exteroare a unui obiect pe suprafața sau în masa altui obiect prin faptul că în sistemul mecanismului de formare a lor este prezent un al treilea element – *substanța creatoare de urmă*. Deci, dacă urmele-formă își fac apariția în rezultatul contactului a două elemente – obiectului creator și obiectului primitor de urmă, urmele-sustanțe și, în particular, urmele de natură biologică apar în urma interacțiunii a trei elemente: a obiectului creator de urmă, suprafeței obiectului primitor și *substanței creatoare de urmă*. Prin urmare, la formarea urmelor în cauză este vorba nu doar de contactul dintre obiecte, dar de rezultatul interacțiunii, întrucât în procesul de apariție a acestor urme obiectul creator și suprafața obiectului primitor nu intră în contact nemijlocit.

Prin urmare, urmele de natură biologică, cu toate că dețin o anumită formă (cu excepția urmelor de miros), acestea nu poartă informație despre particularitățile construcției exterioare a obiectului creator, dar despre mecanismul formării lor, factorii și evenimentele care au condus la apariția acestora.

Respectiv, urmele de natură biologică umană, fiind parte a obiectelor creatoare de urme și reflectând specificul însușirilor interioare ale acestora, mecanismul formării lor, prezintă o *varietate de urme materiale (celule, țesuturi, secreții umane) apărute ca urmare a interacțiunii dintre obiectele biologice cu mediul înconjurător în condițiile săvârșirii unei infracțiuni sau a altei fapte cu relevanță criminalistică, susceptibilă de a fi remarcată și cunoscută prin mijloacele și metodele existente în etapa actuală* [12].

În paragraful 2.2. Clasificarea și caracteristica principalelor obiecte de natură biologică umană se argumentează posibilitatea divizării a astfel de obiecte după câteva criterii: 1) felul substanței creatoare de urmă; 2) mecanismul de formare a acestora; 3) starea lor de agregare. Dar, cea mai simplă clasificare a urmelor de natură biologică se consideră cea efectuată în funcție de tipul materiei creatoare. În acest sens, mai importante în aspect criminalistic materii ce formează urmele respective sunt sângele, saliva, sperma, firele de păr, mirosul individual al omului [13].

Un alt criteriu de clasificare prezintă caracterul și mecanismul interacțiunii obiectelor creatoare de urme. Pentru prima dată acest criteriu a fost aplicat în traseologie de către criminalistul rus B.Șevcenko [21, p.20]. Ulterior s-au făcut mai multe propuneri de a completa și îmbunătăți divizarea făcută de el, de aceea, având ca sprijin clasificările făcute în ramura traseologiei tradiționale, după gradul de percepere, acestea pot fi împărțite în urme vizibile, slabvizibile și invizibile (latente). După particularitățile obiectului primitor, urmele de natură biologică pot fi de adâncime, de suprafață și mixte, însă fiind privite prin prisma traseologiei, urmele de natură biologică pot fi delimitate în urme statice și urme dinamice.

O altă pereche din cadrul urmelor de natură biologică, care nu se regăsește în structura clasificărilor traseologice sunt urmele de contact și cele formate prin cădere liberă. Este cunoscut că urmele de reproducere studiate de traseologie se formează ca urmare a contactului a două obiecte-suprafețe. Apariția amprentelor în cazul acestei perechi se produce prin contactul obiectului-suprafață cu substanța creatoare, sau când în mecanismul formării urmelor intervine un al treilea factor – obiectul-suprafață ce poartă substanța creatoare de urmă.

Conf. univ. Alecu Gh. prin urmele de contact (cu referire la sânge) înțelege dărele, mângiturile, ștersăturile și imprimările realizate ca efect al contactului dinamic între sursa de sânge și diferitele suprafețe din componența câmpului locului faptei [5, p.110]. Deci, pe bună dreptate, urmele de contact apar ca urmare a contactului nemijlocit între suprafața purtătoare de substanță biologică cu cea primitoare. Acestea pot fi și imprimările sau mângiturile de sânge, spermă pe suprafața primitoare în cazul atingerii ei cu obiectul murdar de aceste substanțe.

După starea de agregare a urmelor biologice, ele pot fi atât în stare solidă (uscate), lichide sau umede (urme de impregnare), cât și în stare gazoasă (urmele de miros).

Analiza literaturii de specialitate denotă existența și altor temeuri de clasificare a urmelor de natură biologică, însă mai informative ni se pare clasificarea făcută de savanții ruși Kisin M.V. și Tumanov A.K. [20, p.24]. Pentru clasificarea urmelor de sânge, aceștea au folosit un complex de caracteristici privind forma și mecanismul apariției lor – criterii, care, desigur sunt inseparabili. Autorii au propus divizarea urmelor de sânge în trei grupe: urme elementare, complexe și mixte. Urmele elementare au fost, pe drept, împărțite în: pete, stropi, scurgeri, bălți, mângituri, imprimări.

În fine, este important a aminti încă un criteriu de clasificare – după culoarea urmelor de sânge, întrucât aceasta ne poate oferi informație despre vechimea urmelor și, respectiv despre momentul săvârșirii crimei. Este cunoscut că cu scurgerea timpului, dar și cu sporirea temperaturii aerului se modifică forma urmelor și substanța lor care, „îmbătrânind” schimbă culoarea urmelor de sânge (de la roșu aprins, la cafeniu, negru, verde-murdar).

În paragraful 2.3. Importanța valorificării urmelor biologice umane în investigarea infracțiunilor. Rolul urmelor de natură biologică umană în activitatea de cercetare a infracțiunilor, mai cu seamă a celor ce sunt însoțite de violență, datorită însușirilor lor, este extrem de mare și poartă caracter atât identificator cât și diagnosticator (de căutare) a făptuitorilor. Totodată, importanța lor poate fi apreciată atât în aspect practic cât și teoretic.

Privite prin optica utilitară, urmele de natură biologică umană rămase la locul comiterii infracțiunii, purtând informație probantă și de căutare, mărturisesc despre pregătirea, săvârșirea și camuflarea ei – date ce permit a fi folosite în activitatea reală de descoperire și cercetare a infracțiunilor. De altfel, în criminalistică, prin urme infracționale se înțeleg nu numai urmele lăsate de făptuitor, dar și cele provenite de la victimă, inclusiv descoperite pe corpul sau vestimentația ei, create de arme, unelte infracționale, obiecte din perimetrul locului faptei ca urmare a interacțiunii lor cu partea vătămată. Totodată, dacă în structura materială a scenei infracțiunii putem, de regulă, depista frecvent urme ale infractorului și victimei (resturi de sânge de la victimă, fire de păr, sudoare, urme de miros etc.), iar pe fiecare dintre acestea rămân, poate mai rar, respectiv, și urme de la obiectele din câmpul infracțional, apoi trecerea reciprocă a urmelor biologice dintre acești subiecți, este posibilă doar în cazul contactului nemijlocit dintre ei. Deci, legătura dintre făptuitor și victimă poate fi nu doar nemijlocită dar și intermediară, spre exemplu, în cazul omorului la comandă.

Investigarea a astfel de cauze, însoțite de mare violență, prezintă un proces destul de complex [16, p.12], privind stabilirea și probarea împrejurărilor evenimentului consumat, care de cele mai multe ori, începe cu cercetarea la fața locului. Practica descoperirii infracțiunilor de acest gen mărturisește că chiar în etapa inițială a cercetării locului faptei este posibil a reconstitui mental cele întâmplate, cu precizările ulterioare în baza analizei și aprecierii urmelor descoperite, dar și a altor informații. Spre exemplu, depistarea urmelor de sânge la locul faptei, permite a formula presupunerea că evenimentul respectiv este însoțit de pricinuirea unor vătămări fizice unuia sau mai multor participanți. Deci, datele desprinse din urmele biologice prezintă elementul de bază pentru elaborarea de versiuni criminalistice, oferind posibilitatea creării unor modele comportamentale și operaționale ale făptuitorului.

În altă ordine de idei autorul susține că practica contemporană de investigare a infracțiunilor confirmă integral și însemnătatea *teoretică* a urmelor biologice. Studiarea urmelor de natură biologică umană în cadrul tehnicii criminalistice permite a scoate în evidență caracteristicile tipice în funcție de particularitățile ce se repetă în acțiunile diferitor subiecți, a elementelor stării de fapt și mecanismul de creare a urmelor. Respectiv, se elaborează procedee tehnico-criminalistice și mijloace de relevare, examinare și utilizare în procesul penal a urmelor de sânge, spermă, salivă.

În compartimentul de tehnică criminalistică datele despre urmele biologice pot fi folosite în scopul elaborării de recomandări privind organizarea și alegerea celor mai efective procedee de cercetare la fața locului, căutării și fixării urmelor biologice, expertizarea lor etc. La fel, trebuie luate în considerare caracterul, forma, localizarea urmelor biologice când se discută problematica tacticii percheziției sau ridicării de obiecte și documente. Informația despre caracteristicile susmenționate a urmelor emenate de organismul uman urmează a fi luate în atenție la descrierea situațiilor de urmărire în cadrul audierii bănuților, învinuților care neagă vinovăția sa.

În metodică criminalistică datele despre urmele biologice trebuie luate în calcul la elaborarea caracteristicilor criminalistice a unor genuri și grupuri de infracțiuni, legate de omucideri, vătămări intenționate a integrității corporale. Aceste caracteristici ca părți componente ale metodicilor particulare vor cuprinde date despre indicii tipici a urmelor în discuție, ce apar ca urmare a utilizării unor sau altor moduri de comitere a infracțiunilor.

Prin urmare, în cadrul metodicilor particulare de investigare a acestor infracțiuni se vor include recomandări de detectare a astfel de urme, utilizarea lor la elaborarea unor versiuni, selectarea pistelor de cercetare, realizarea acțiunilor de urmărire penală.

Capitolul 3 „Particularități privind procesarea urmelor biologice umane în cadrul cercetării la fața locului” cuprinde 4 paragrafe în care sunt expuse procedee și tehnici de căutare și interpretare criminalistică a urmelor de natură biologică umană la cercetarea locului faptei, reguli de fixare, ridicare, ambalare a urmelor biologice, precum și specificul recoltării urmelor de sânge uman și altor categorii de urme cu substrat biologic.

În paragraful 3.1. *Procedee și tehnici de căutare și interpretare criminalistică a urmelor de natură biologică umană la cercetarea locului faptei* se susține că reușita în activitatea de căutare a ofițerului de urmărire penală poate fi atinsă doar dacă se va lua în considerare anumite legături corelative, dezvăluite și studiate de știința criminalistică ce însoțesc orice activitate de căutare în cadrul efectuării acțiunilor procesuale inclusiv cele de urmărire penală. La fel, este important a cunoaște și a aplica în această activitate anumite metode general-științifice de căutare și cercetare a obiectelor, inclusiv și a urmelor biologice, elaborate în criminalistică (analiza, sinteza, analogia, inducția, deducția, observarea, măsurarea, modelarea ș.a.) [11, p.118-121].

Tot în acest scop sunt necesare și cunoștințe speciale cu privire la mecanismul și situațiile formării urmelor biologice, dar și calități profesionale ale organului de urmărire penală (spirit de observație, capacitatea de a gândi retrospectiv și a proceda logic în cadrul reconstituirii mentale a faptei etc.). Aici însă trebuie ținut cont și de faptul că depistarea și examinarea urmelor biologice, care sunt foarte specifice, de cele mai multe ori, de volum și cantitate redusă, în contextul investigării infracțiunilor trebuie realizată cu concursul specialistului medic-legist [6, p.21] și cu respectarea unor reguli stricte, cele mai semnificative fiind următoarele: - purtarea

obligatorie a echipamentului de protecție și folosirea instrumentariului steril (mănușile se vor schimba după fiecare recoltare de probe); - urmele provenite de la suspecți și de la victime vor fi în permanență separate, inclusiv și în mașina de transport, camerele de anchetă etc.; – fiecare urmă descoperită va fi recoltată, ambalată și etichetată separat, nu se vor manipula simultan mai multe urme; - urmele biologice aflate în stare umedă vor fi uscate în incinte special destinate acestui scop, se vor feri de lumina solară directă, căldură, umiditate

Ofițerul de urmărire penală, cercetând locul faptei caută, studiază și apreciază urmele, inclusiv și cele de natură biologică, starea și calitățile acestora, spațiarea lor reciprocă. De cele mai multe ori urmele, în funcție de echipamentele existente în dotare și de cantitatea de substanță în ele, sunt depistate vizual sau cu aplicarea unor metode fizice, chimice, mai rar și organoleptice.

Aici însă, având în vedere specificul urmelor biologice, se impun a fi respectate și anumite procedee de căutare și manipulare a acestora:

1) Urmele trebuie căutate în locurile unde maximal este posibil existența lor: pe îmbrăcămintea și corpul victimei sau a făptuitorului, pe uneltele infracțiunii, veselă, mucuri de țigară, obiectele ce aparțin făptuitorului pierdute la fața locului. Nu sunt lăsate fără atenție și instalațiile sanitare, instrumentele folosite la săvârșirea infracțiunii, la transportarea cadavrului dezmembrat (saci, genți, legăturile folosite la ambalarea cadavrului de către făptuitor, portbagaj);

2) Este necesar a lua în considerare că agresorul poate lăsa urme biologice ca rezultat al luptei cu victima, în cadrul pătrunderii prin spargere în încăperi sau aflării lui la fața locului;

3) Este contraindicat a ne limita la căutarea doar a unui tip de urme, spre exemplu, a sângelui, dar trebuie descoperite diverse genuri de urme pentru a reconstitui tabloul deplin al incidentului;

4) La fața locului membrii echipei de cercetare urmează a se deplasa numai pe porțiunile de teren examinate de către organul de urmărire penală, protegându-se la maximum urmele de contactul cu materialul celular străin (inclusiv, să nu se vorbească în apropierea urmei, să nu se fumeze sau să se consume alimente și băuturi), dar și de impactul condițiilor climatice nefavorabile (zăpadă, ploaie etc.), care le poate altera;

5) O atenție deosebită se acordă studierii la fața locului a împrejurărilor negative (a datelor faptice constatate ce contravin mersului logic al evenimentelor);

6) În cadrul cercetării locului faptei legat de procesarea urmelor biologice, organul de urmărire penală urmează să aplice din plin și cunoștințele din sfera medicinei legale dar și alte domenii științifice. Se are în vedere acele date ce țin, spre exemplu, de forma, aspectul exterior al materiilor biologice în diferitele etape de descompunere.

Examinarea calitativă a urmelor biologice la locul faptei presupune nu numai cunoștințe teoretico-tactice și deprinderi practice respective de la ofițerul de urmărire penală și specialiștii

participanți la această acțiune procesuală, dar și anumite echipamente tehnice, instrumente, reactive chimice, materiale de consum: - mijloace de iluminare generală – aparate care permit a crea lumină orientată, difuză, mono sau policromatică; - mijloace speciale de iluminare (detectoare cu radiații ultraviolete, infraroșii, raze X, transformatoare optico-electronice, filtre de lumină ș.a; - utilaj optic ce lărgeste diapazonul sensibilității ochiului uman (diferite lupe-pliante, cu picior, de măsurare, binoculare, cu iluminare ș.a. cu o capacitate de până la 10^X .

O altă grupă de metode sunt cele chimice – diverse substanțe și reactivi de detecție a materiilor de natură organică. Cele mai uzuale și mai frecvent indicate în manualele de criminalistică [15; 17; 22]. și alte publicații [2] sunt cele ce țin de detectarea sângelui și a spermei: - a) proba cu apa oxigenată (3%); - reacția cu soluția „Voskoboinikov”; - reacția cu luminol, care este foarte sensibilă și poate fi folosită la procesarea de mari suprafețe; - aplicarea lamelelor indicatoare de genul „HemoPHAN”; - utilizarea lamelelor indicatoare „Фосфотест” în scopul determinării în condiții de teren a urmelor de spermă ș.a.

Concluzionând, se subliniază că în cursul examinărilor preliminare a urmelor de natură biologică pot fi aplicate și alte metode fizico-chimice precum, spre exemplu, analiza luminiscentei în radiații ultraviolete și infraroșii sau metoda cromatografiei în strat subțire, fază gazoasă pentru analize a compoziției chimice a obiectelor, în special, a celor organice, cu modificări destructive minimale ale acestora.

În paragraful 3.2. Reguli generale privind fixarea, ridicarea și ambalarea urmelor de natură biologică. Conform legii procesual-penale în vigoare [9;10], toate urmele depistate în cadrul cercetării locului faptei trebuie consemnate detaliat în procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală respective, întrucât probe într-o cauză concretă pot deveni doar acele date faptice, care sunt fixate corespunzător regulilor procesual-criminalistice. Deci, forma principală și totodată obligatorie de fixare a obiectelor de natură biologică este consemnarea lor în procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală respective. Pentru obiectele de natură biologică, regula în cauză este foarte importantă, întrucât urmele respective î-și modifică proprietățile sub acțiunea omului, a timpului dar și a diferitor factori ai mediului ambiant. De aceea, în procesul-verbal, pe lângă începutul și sfârșitul acțiunii de urmărire penală, este absolut necesar a indica ora când a fost depistată urma concretă, starea fizică a acesteia la momentul detectării. Mai mult, analizând literatura de specialitate (Em. Stancu, Kisin M.V. și Tumanov A.K. ș.a.) autorul ajunge la concluzia că aici urmează a fixa și temperatura aerului, spațierea reciprocă a urmelor și față de alte obiecte, inclusiv de cadavru, starea obiectului purtător de urmă, culoarea, forma și dimensiunile urmei, dacă a fost aplicat testul prealabil la fața locului în vederea determinării sângelui sau spermei și rezultatul obținut, reactivii concreți cu care s-a realizat testarea ș.a.

O atenție sporită se acordă fotografiei ca metodă de fixare grație avantajelor ei: caracterul ilustrativ și demonstrativ, rapiditatea și exactitatea fixării obiectelor și detaliilor acestora. De rând cu fotografia și în complementarea ei, în practică se aplică o altă modalitate de fixare a stărilor de fapt a infracțiunii și a purtătorilor de urme biologice – alcătuirea schițelor (planurilor) și desenelor executate de cele mai multe ori de către specialistul-criminalist [22, p.42], dar și videoînregistrarea, care crează efectul prezenței la evenimentul care a avut loc, oferă și sunet, întrucât operatorul poate comenta acțiunile sale pe parcursul înregistrării și poate vizualiza nemijlocit rezultatul fixării și calitatea acesteia, modificând din mers unele condiții de filmare.

În lucrare, autorul subliniază necesitatea respectării stricte a regulilor de ambalare și ridicare a microobiectelor de natură biologică umană. Cele mai importante dintre acestea se reduc la următoarele: - efectuarea unui număr minimal de manipulații cu obiectele-purtătoare de microobiecte și numai, având dedesupt o coală de hârtie albă de dimensiuni adecvate, în care ulterior acest obiect urmează a se pacheta [19, p.103]; - folosirea unor echipamente de protecție pentru a nu contamina obiectul biologic. Se are în vedere costum de unică folosință sau sterilizabile; mănuși sterile (latex); mască de protecție pentru gură; bonetă; ochelari de protecție [15, p.113]; - respectarea unor măsuri de protecție ce exclud modificarea topografiei localizării microobiectelor pe obiectul-purtător sau pierderii ori contaminării lor cu substanțe străine; - prevenirea intercontaminării urmelor biologice cu material celular străin prin schimbarea mănușilor de către cel care le manipulează; - protecția microobiectelor de umiditate, lumină solară directă, căldură. Uscarea lor la temperatura camerei și dacă este posibil, la întuneric [2].

În paragraful 3.3. Particularități de recoltare și interpretare a urmelor de sânge uman se discută problematica procesării unui gen aparte de urme – cele de sânge – lămurit prin faptul că din totalul de urme biologice ridicate din scena infracțiunii, conform proceselor verbale analizate în cadrul studiului de doctorat, majoritatea absolută a urmelor ridicate în cauzele de referință, au fost cele de sânge. Nu întâmplător și specialiștii în domeniu au acordat și acordă atenție prioritară cercetării acestui gen de obiecte [23, p.142-155; 20], examinarea cărora, grație progresului tehnico-științific și tehnologiilor moderne, conduc la obținerea de noi succese și realizări. Examinarea acestora permite a soluționa un rând de probleme precum, spre exemplu: - a stabili condițiile în care s-au format urmele, pornindu-se de la forma, numărul și localizarea lor pe obiectele purtătoare sau în spațiul locului faptei; - a diferenția sângele după grupele biologice în baza metodelor tradiționale, ceea ce permite a restrânge grupul de suspecti, printre care trebuie căutat făptuitorul crimei sau, aplicând metoda genetico-moleculară (ADN) să stabilim cu un grad sporit de verosimilitate apartenența urmei de sânge expertizat unei persoane concrete; - a determina implicația unui individ anume în comiterea infracțiunii prin depistarea pe corpul lui sau pe obiectele ce-i aparțin a urmelor de sânge; - a decide dacă urma de sânge provine

de la bărbat sau femeie, unei persoane adulte sau unui copil de fașă; - a stabili apartenența sângelui anumitui gen de animale ș.a. [18, p.39].

În practică, la căutarea și ridicarea urmelor de sânge, în cadrul examinării hainelor agresorului, se respectă anumite reguli criminalistice: - folosirea unor surse de lumină puternice; - dezbrăcarea hainelor de pe suspect și așezarea lor pe manechine corespunzătoare, care facilitează examinarea; - marcarea urmelor descoperite cu cercuri, săgeți sau alte semne vizibile; - fixarea prin fotografiere a urmelor descoperite după ce acestea au fost marcate; - urmele descoperite vor fi descrise, măsurate și marcate pe schițe în care să apară forma, aspectul, mărimea și direcția din care se presupune că au venit stropii care le-a creat; - verificarea cutelor și buzunarelor în scopul descoperirii eventualelor urme create prin contactul cu mâinile murdare sau cu unelte însângerate folosite la rănirea victimei; - verificarea atentă a ciorapilor, a manșetelor pantalonilor, precum și a tălpilor, ramelor și feței încălțămintei ș.a. [14, p.213-214].

În paragraful 3.4. Descoperirea, fixarea, ridicarea și ambalarea altor categorii de urme biologice se examinează aspectele principale ce țin de procesarea altor categorii de urme biologice umane precum, lichidul seminal, salivă, firele de păr, mirosul uman ș.a.

Urmele seminale sunt specifice pentru infracțiuni de violență ce țin mai cu seamă de omucideri legate de viața sexuală (viol, relații sexuale între persoane de același sex, seducție, perversiuni sexuale, incest ș.a.) și pot fi depistate pe lenjeria victimilor, ciarșafuri, cadavru, pe corpul victimei etc. Urmele au o culoare gri albicioasă iar dacă au rămas pe suporturi de țesut natural, sunt aspre la pipăit. Pe suporturile sintetice ele au un aspect de crustă solzoasă și lipicioasă [1, p.308]. Se susține că pentru descoperirea acestor urme se folosesc mijloace optice și de iluminare difuză sau oblică (lupe, lanterne etc.), dar și lamelele indicatoare „Фочотект”, menționate anterior. Ridicarea lor necesită atenție și acuratețe pentru a se păstra intactă atât pata în ansamblu cât și spermatozoizii. Pentru aceasta se ridică obiectul purtător de urmă sau se taie porțiunea pe care aceasta este localizată.

Interpretarea resturilor seminale oferă date privind natura, mobilul și modul de operare al infractorului, deprinderi și aberații sexuale sau stări psihologice deosebite ale făptuitorului. Fixarea urmelor se realizează prin descriere în procesul-verbal a locului unde au fost găsite urmele, starea, forma, dimensiunile lor, modul de pachetare, precum și prin fotografiere sau videoînregistrare conform regulilor criminalistice, dar și prin executarea unor schițe.

Prin cercetarea urmelor de salivă este posibil identificarea persoanelor prin extragerea din ele a ADN. Acestea, de regulă, se depistează pe corpul victimei în cazul unor violuri (față, buze, gât, regiunea sânilor, zona pubiană), mucuri de țigară, gumă de mestecat, tacâmuri, batiste pierdute sau aruncate de făptuitor, scobitori, șervețele igienice, plicuri și timbre poștale, pe obiecte de cult religios etc. sau se formează prin eliminarea voită a salivei (scuipat), prin cântatul

la diferite instrumente de suflat, prin introducerea forțată a unor călușuri victimei în cazul unor infracțiuni de violență etc.

Firele de păr constituie o categorie aparte de resturi biologice umane, care în criminalistică poartă denumirea de urme de natură piloasă și sunt catalogate la urme-microobiecte ce au capacitatea de a se localiza pe diverse suporturi în cadrul comiterii infracțiunilor sau în legătură cu acestea. Firele de păr pot fi găsite pe obiectele cu care victima sau făptuitorul au venit în contact, folosindu-se mijloace optice și de iluminare concentrată. Astfel, în cazul unor infracțiuni de omor, viol, tâlhărie firele de păr pot fi depistate pe mâinile și hainele victimei, pe unelele infracțiunii, pe obiectele din ambianța câmpului infracțional.

În lucrare, autorul apreciază cu regret că, în criminalistica națională a Republicii Moldova, urmele de miros nu sunt de loc valorificate în sfera identificării făptuitorilor pentru combaterea criminalității. Din cca 200 de procese-verbale de cercetare la fața locului analizate în cadrul studiului, n-a fost depistat nici un caz de recoltare și conservare a urmelor de miros în scopul identificării ulterioare a făptuitorului cu ajutorul câinelui biodetector specializat. Exploatarea urmelor de miros s-a impus grație proprietății acestora de a se forma invariabil la simpla trecere a persoanei printr-un anumit loc, însă existența lor este destul de limitată în timp. După analiza opiniilor mai multor savanți privind exploatarea urmelor de miros [7], autorul menționează două aspecte ale acestei probleme: pe de o parte, recoltarea și conserarea urmelor de miros de la fața locului, iar pe de altă parte – identificarea făptuitorilor după aceste urme cu ajutorul câinilor biodetectori-specializați în cadrul constatărilor tehnico-științifice a specialiștilor. Dar, având în vedere că există multe probleme procesuale și financiare de implementare a metodei odorologice în activitatea organelor de urmărire penală a R.Moldova autorul propune ca, în prima etapă de implementare, rezultatele idenetificărilor chinologice să fie redactate ca o măsură specială de investigații, conform Legii RM nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, care prevede expres folosirea urmelor de miros cu valoare tactică-operativă.

Însă, odată cu punerea la punct a metodei în cauză și acumularea de experiență în acest sens, statutul rezultatelor identificării chinologice să fie discutat cu argumente practice convingătoare pentru a fi ridicat și la nivelul de constatare tehnico-științifică sau chiar a expertizei odorologice, întrucât, în situațiile în care vor apărea îndoieli în privința concluziilor constatării specialiștilor odorologi, va trebui de verificat doar prin expertiză judiciară [7, p.139].

Capitolul 4 „Expertiza biocriminalistică a urmelor lăsate de corpul uman” cuprinde 3 paragrafe și este consacrat problematicii pregătirii materialelor către expertiza biocriminalistică, întrebărilor ce pot fi soluționate de ea, inclusiv de expertiza genetico-moleculară (ADN), precum și concluziilor acestui gen de expertize, aprecierii rapoartelor respective de către ordonatori.

Se afirmă că, în cadrul pregătirii materialelor către această expertiză, o mare însemnătate o are formularea corectă a întrebărilor ce urmează a fi rezolvate de către expert [3, p.3214]. Acestea trebuie să fie logic argumentate, cât mai clare și concrete și care nu ar admite o dublă interpretare. Examinările de expertiză identificatoare presupun prezența mostrelor de comparație, care trebuie să satisfacă anumite cerințe, privind certitudinea, reprezentivitatea și comparabilitatea lor. În cazuri deosebite, când suspectul refuză să prezinte binevol probe biologice, iar expertiza este obligatorie, se argumentează necesitatea stipulării expres în CPP a prelevării lor silite.

Valorificarea urmelor de miros în activitatea de investigare a infracțiunilor de către serviciul criminalistic al IGP al MAI R.Moldova rămâne o problemă nesoluționată. Se argumentează necesitatea implementării metodei odorologice în activitatea organelor de urmărire penală ale R.Moldova, crearea unui banc de mirosuri în formă de colecție odorologică cu probe ridicate de la fața locului, precum și evidența criminalistică a probelor de miros preluate de la persoane ce prezintă interes operativ (atunci când există temeiuri legale) [4].

În finalul compartimentului se analizează problematica aprecierii raportului de expertiză biocriminalistică. Se propune un algoritm de acțiuni apreciative a astfel de rapoarte de către organul de urmărire penală și instanța de judecată.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele investigațiilor efectuate, a analizei legislației, practicii de urmărire penală și de cercetare la fața locului în România și Republica Moldova, a literaturii criminalistice de specialitate, permit a formula următoarele **concluzii**:

1. În etapa contemporană teoreticienii și practicienii criminalisticii, medicinei legale, geneticii și expertizei judiciare, acordă tot mai mare atenție problematicii valorificării urmelor de proveniență biologică în activitatea profesională de combatere a criminalității. În acest sens, s-au pus bazele tehnicii și tacticii de lucru cu obiectele de natură biologică umană, s-au elaborat noi metode și mijloace de procesare, dar și metodici de expertizare a astfel de obiecte. Totuși, în publicațiile didactice, editate mai cu seamă în R.Moldova, scapă uneori date incomplete sau chiar depășite privind problematica valorificării a astfel de urme, slab se observă aici actualizarea noțiunilor de bază și a conceptelor fundamentale ale biocriminalisticii în conformitate cu ritmul cotidian și realizările contemporane ale progresului tehnico-științific.
2. Baza teoretico-metodologică a domeniului în cauză în publicațiile din alte țări (România, Federația Rusă, Franța) este, cu unele excepții, puțin mai adecvată schimbărilor vieții curente. Majoritatea acestora tratează problematica urmelor cu substrat biologic ca compartiment clasic al teoriei traseologiei judiciare. În țările Uniunii Europene, grație unei dezvoltări economice și

tehnico-științifice superioare, polițiile acestora se înzestreză cu mijloace și tehnologii bioanalitice industriale de ultimă oră, care asigură o reacție rapidă la atentatele criminale. Totuși, recunoscând eficiența practică sporită a serviciilor criminalistice occidentale, trebuie menționată atenția redusă a instituțiilor respective aspectelor doctrinare privind metodele și mijloacele biocriminalistice aplicate în cadrul investigațiilor de teren și de laborator.

3. Urmele materiale, inclusiv biologice, apărute ca rezultat al comiterii unei fapte cu relevanță penală ocupă un loc central în sistemul criminalisticii. Acestea din urmă, fiind parte a obiectelor creatoare de urme și reflectând specificul însușirilor interioare ale acestora, mecanismul formării lor, prezintă acele celule, țesuturi sau secreții umane care apar ca urmare a interacțiunii dintre obiectele biologice cu mediul înconjurător în condițiile săvârșirii unei infracțiuni, susceptibile de a fi remarcate prin mijloacele și metodele existente în etapa actuală [12].

4. Urmele biologice umane pot fi clasificate după diverse criterii: 1) după felul substanței creatoare de urmă (sânge, saliva, sperma, fire de păr, mirosul individual al omului ș.a.); 2) după mecanismul de formare a acestora (pete, stropi, scurgeri, bălți, mângituri, imprimări); 3) după starea de agregare (solidă, lichidă, gazoasă); 3) după gradul de percepere (vizibile, slabvizibile și latente); 4) după particularitățile obiectului primitor (de adâncime, de suprafață, mixte); 5) dacă urmele s-au format prin contact (dăre, mângituri, ștersături, imprimări) sau prin cădere liberă (bălți de sânge, diverse scurgeri, pete, stropi de substanțe biologice); 6) După forma și mecanismul apariției (urme elementare - pete, stropi, scurgeri, bălți, mângituri, imprimări; complexe - urme primare și secundare; mixte apărute din diverse surse de sângerare de pe corpul unui om sau din surse corporale a diferitor persoane) [13].

5. Rolul urmelor cu substrat biologic în activitatea de cercetare a infracțiunilor poartă caracter atât identificator cât și diagnosticator (de căutare) a făptuitorilor. Însemnătatea studierii lor practice constă în posibilitatea determinării activităților infracționale privind pregătirea, comiterea și camuflarea infracțiunilor. Aspectul teoretic al interpretării acestor urme permite a scoate în evidență caracteristicile tipice și mecanismul de creare a urmelor biologice, elaborarea pe această bază a diverselor noțiuni, concepte, inclusiv limbajul specific al acestui domeniu.

6. În activitatea de căutare a urmelor biologice umane se aplică atât metode general-științifice (analiză, sinteză, analogie, inducție, deducție, modelare etc.), cât și cunoștințe speciale cu privire la mecanismul și situațiile formării urmelor biologice. Aici însă se ține cont și de faptul că depistarea și examinarea urmelor biologice, care dețin volum și cantitate redusă, în contextul investigării infracțiunilor trebuie realizată cu concursul specialistului medic-legist și respectarea unor reguli stricte de manipulare a acestora, dar și anumite echipamente tehnice, instrumente, reactive chimice, materiale de consum [1].

7. În scopul descoperirii și cercetării urmelor biologice se aplică diverse MMTC: 1) Mijloace de

iluminare generală; 2) Mijloace speciale de iluminare (detectoare cu radiații UV, IR, X, transformatoare optico-electronice, filtre de lumină ș.a. 3) Utilaj optic (diferite lupe-pliante, cu picior, de măsurare, binoculare, cu iluminare ș.a. 4) Echipamente speciale: pensete, foarfeci, bisturie, seringi de 5 ml sterile, tampoane recoltare sterile din bumbac, ambalaje sterile, etichete, frigider (2-4°C), congelator (-20 °C), dar și mijloace individuale de protecție: - vestimentație sterilă (costume de unică folosință sau sterilizabile, inclusiv pentru protecția încălțămintei, mănuși de unică folosință sterile, mască de protecție pentru gură, bonetă, ochelari de protecție ș.a.) [1].

8. Fixarea obiectelor de natură biologică umană se realizează obligatoriu prin descrierea lor în procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală respective, după cum urmează: - ora și locul descoperirii urmelor sau a obiectelor-purtătoare; temperatura aerului; - spațierea reciprocă a urmelor, inclusiv față de cadavrul de la fața locului; - starea obiectului purtător de urmă; - culoarea și starea fizică a urmei (uscată sau umedă); - forma și dimensiunile urmei; - caracteristica dinamică a urmei; - dacă a fost aplicat testul prealabil la fața locului în vederea determinării sângelui sau spermei și rezultatul obținut, reactivii cu care s-a realizat testarea ș.a. Alte modalități de fixare a urmelor biologice constituie fotografierea, videoînregistrarea lor sau schița efectuate după regulile elaborate de criminalistică.

9. Ridicarea urmelor biologice se face împreună cu obiectul purtător de urmă sau cu o parte a acestuia, iar în cazul în care acest lucru este imposibil de îndeplinit, în funcție de starea și natura urmelor, ele, fie că se răzuiesc, fie că se copie, folosindu-se un instrumentariu diversificat. În cazul urmelor de miros se argumentează procesarea lor conform unui algoritm special elaborat de către autor pentru organele de urmărire penală și specialiștii-criminaliști ai IGP a MAI RM.

10. Sângele lichid și petele de sânge sunt cele mai răspândite obiecte de cercetare biocriminalistică în cazul investigării locului faptei privind infracțiunile contra persoanei (omoruri, violuri, vătămări intenționate, accidente rutiere ș.a.). Posibilitățile examinării lor, dar și a altor obiecte biologice de natură umană, odată cu apariția metodei de genotipare au sporit simțitor. Prin analiza acidului dezoxiribonucleic (ADN) este posibil a formula concluzii categorice cu privire la apartenența materialului biologic anumitei persoane [2].

11. În cadrul cercetării la fața locului a infracțiunilor cu violență, pe lângă resturile de sânge pot fi depistate și alte varietăți de urme biologice umane (lichid seminal și secreții vaginale, salivă și substanțe nazale, sudorale, epiteliale, fire de păr, urină, miros ș.a), descoperirea, fixarea și ridicarea cărora necesită cunoștințe deosebite și echipament specializat.

12. Valorificarea urmelor de miros în sfera combaterii criminalității a R.Moldova rămâne o problemă nesoluționată. Se argumentează necesitatea implementării metodei odorologice, autorul elaborând și un algoritm de procesare a astfel de urme [3].

13. Urmele biologice de natură umană ridicate în cadrul cercetării la fața locului se expediază în regim de urgență la expertiza biocriminalistică complexă. Aceasta se ordonă atât în faza de urmărire penală prin ordonanță cât și în faza de judecată prin încheiere motivată. În actele de dispunere a expertizei important este formularea corectă a întrebărilor ce urmează a fi soluționate, acestea fiind logic argumentate, cât mai clare și concrete, ce n-ar admite o dublă interpretare [4].

14. Investigarea genetică moleculară cu aplicarea metodei ADN prezintă un proces complex care parcurge anumite etape: 1) Prelevarea și conservarea probelor biologice; 2) Analiza de laborator; 3) Interpretarea rezultatelor și formularea concluziilor; 4) Raportarea profilelor ADN către baza de date națională. Pentru realizarea expertizelor genetice sunt necesare mostre biologice de comparație, servind în această calitate orice țesuturi biologice umane, care conțin molecula ADN (probe de sânge, epiteliu bucal ș.a.). În aspect procesual nu este stipulată expres în legea procesual-penală posibilitatea prelevării silite a mostrelor biologice de comparație [4].

15. Rezultatele expertizelor biocriminalistice se expun într-un raport care cuprinde descrierea detaliată a cercetărilor efectuate, răspunsurile întemeiate la întrebările formulate de ordonator. Gradul de verosimilitate al concluziilor expertizei biocriminalistice, inclusiv genetico-moleculare (ADN), se exprimă matematic în procente, care și este criteriul de determinare a valorii probatorice a concluziei de probabilitate. Dacă în procesul de efectuare a expertizei se stabilesc circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei, dar în privința cărora expertului nu i s-au pus întrebări, el este în drept să le menționeze în raportul său. Se argumentează necesitatea restrângerii acestui drept pentru cazurile când obiectul expertizei este corpul, sănătatea psihică și fizică a omului.

16. Procesul aprecierii raportului de expertiză medico-legală cuprinde două momente de bază: a) studierea aspectelor procedurale; b) aprecierea elementelor de esență a raportului – activități, care pot fi sintetizate într-o consecutivitate de acțiuni algoritmizate ale organului de urmărire penală și a instanței de judecată.

Luând în considerație concluziile formulate mai sus, în scopul perfecționării activității tactice de cercetare și valorificare a urmelor de natură biologică umană, dar și a legislației procesual-penale în acest sens, înaintăm următoarele **recomandări**:

1. A completa p.4) al alin (5) ”expertul are dreptul” al art.88 CPP a R. Moldova în următoarea redacție: *”să prezinte concluzii nu numai referitor la întrebările puse, ci și la alte circumstanțe ce țin de competența sa și care au fost constatate în urma investigațiilor efectuate, cu excepția cazurilor în care obiectul expertizei este corpul și psihicul persoanei în viață”.*

2. A modifica alin (2) al art.156 CPP a R.Moldova în următoarea redacție: *”Reprezentantul organului de urmărire penală, cu participarea specialistului, dacă acesta este invitat,*

desfășoară acțiunile necesare și colectează mostrele respective. În cazul, când persoana suspectată refuză să le ofere binevol, iar expertiza nu poate fi efectuată fără mostrele necesare, acestea, în baza autorizării judecătorului de instrucție, pot fi recoltate în mod silit. Mostrele cu excepția documentelor se împachetează și se sigilează, iar pachetele sigilate se semnează de persoana care efectuează acțiunea respectivă. În cazurile necesare, colectarea mostrelor se face prin percheziție sau ridicare ori concomitent cu efectuarea acestora, precum și a altor acțiuni de urmărire penală”

3. A implementa în practica CTCEJ a IGP a MAI R.Moldova „**metoda odorologică**” de identificare a făptuitorilor cu aplicarea unui algoritm tipic și uniform de ridicare și conservare a urmelor de miros la fața locului.

4. A suplimenta sistemul de evidențe criminalistice centralizate ale CTCEJ a IGP a MAI R.Moldova cu un banc de mirosuri în formă de colecții cu probe odorologice ridicate de la fața locului precum și probe de miros preluate de la persoane ce prezintă interes operativ (atunci când există temeiuri legale).

5. A implementa în practica de urmărire penală și judiciară a Republicii Moldova și României **un algoritm tipic și uniform** de apreciere a raportului de expertiză judiciară, inclusiv biocriminalistică.

Analiza rezultatelor obținute în cadrul acestui studiu permite a remarca contribuția substanțială a acestuia la dezvoltarea doctrinei criminalistice de cercetare a urmelor de natură biologică umană, la înțelegerea corectă a locului distinct al biocriminalisticii în sistemul științei criminalistice. Sub aspect practic, soluțiile propuse îngăduie perfecționarea legislației procesual-penale, sporirea calității cercetării la fața locului în cauzele însoțite de violență și nu numai, îmbunătățesc procesul de descoperire și cercetare al infracțiunilor, în ansamblu.

Avantajele elaborărilor propuse constau în aducerea reglementărilor normative, a cadrului organizatoric și tactico-metodic în ramura biocriminalisticii la practica și ritmul cotidian acreditat, la tendințele și exigențele contemporane, izvorâte din experiența internațională generalizată în ramura științei criminalistice.

Având în vedere aceste aspecte, lucrarea a contribuit la soluționarea unei probleme științifice importante în materia tehnicii criminalistice prin actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei cercetării urmelor de natură biologică umană cu finalități practice evidente, în special prin argumentarea propunerii de a implementa în practica criminalistică a R. Moldova a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor, a unui banc de mirosuri în formă de colecții odorologice, perfecționarea unor norme procesual-penale, algoritmizarea activităților de ridicare și conservare a urmelor de miros, dar și a procesului de apreciere a rapoartelor de expertiză biocriminalistică.

Impactul lor asupra domeniului în cauză constă în optimizarea activităților organelor ocrotirii normelor de drept în cadrul efectuării cercetărilor de teren și de laborator a urmelor cu substrat biologic privind, mai cu seamă, infracțiunile cu violență, minimizarea lacunelor și omisiunilor în această activitate practică, sporind în final, realizarea scopurilor procedurii penale, în ansamblu.

Planul cercetărilor de perspectivă:

1. Particularitățile și eficacitatea aplicării biodetectorilor olfactivi în scopuri criminalistice;
2. Valorificarea urmelor biologice în activitatea de investigare a infracțiunilor;
3. Urmele infracționale de natură biologică umană ca obiect de cercetare criminalistică.

BIBLIOGRAFIE

1. Adam S. Procedee și tehnici de căutare și interpretare criminalistică la locul faptei a urmelor biologice de natură umană. În: Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană. Materialele Conferinței Științifice Internaționale desfășurată la Chișinău pe 5 februarie 2015 în incinta Universității de Studii Politice și Economice Europene "Constantin Stere". Iași: Vasiliana-98, 2015, p. 308-314. ISBN 978-973-116-404-5
2. Adam S. Particularități de recoltare și interpretare a urmelor de sânge uman la fața locului. În: Studii Juridice Universitare, nr.1-2, 2014, p.294- 303. ISSN 1857-4122.
3. Adam S. Importanța valorificării urmelor biologice umane în activitatea de investigare a infracțiunilor. Revista Română de Criminalistică. Categoria "B+". București, 2019, nr.2. Vol. XX, p.3214-3217.
4. Adam S. Pregătirea materialelor pentru expertiza biocriminalistică: probleme și soluții. În: Materialele conferinței științifice "Știința juridică autohtonă prin prisma valorilor și tradițiilor europene" cu genericul "Știința universitară în contextul promovării conceptului de punere în aplicare a Acordului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova", 16 octombrie 2015. Chișinău:ULIM, 2017, p.113-118 (0,40 c.a.)
5. Alecu Gh. Criminalistică. Constanța: Ex Ponto, 2008. 465 p. ISBN 978-973-644-777-8.
6. Baciuc Gh. Valoarea informațiilor cu caracter medico-legal în procesul de urmărire penală. În: Avocatul poporului. Chișinău, 2007, nr.12, p.20-22.
7. Badia A. Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate în cadrul cercetării la fața locului. Teza de dr.în drept. 2018. 209 p. [//www. cnaa.acad. md](http://www.cnaa.acad.md)
8. Cioacă C. Elemente de cercetare și interpretare la fața locului a principalelor urme biologice de natură umană. Rezumat al tezei de doctorat. [https://drept.unibuc.ro/dyn doc/oferta-educationala/scoala- doctorala/rezumat%20tezaCIOACA](https://drept.unibuc.ro/dyn_doc/oferta-educationala/scoala- doctorala/rezumat%20tezaCIOACA) (citată 22.04.2019)

9. Codul de procedură penală al României, adoptat prin Legea nr.135 din 1.07.2010. În: MO al României nr.486 din 15.07.2010.
10. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 din 07.06.2003. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326970>
11. Golubenco Gh. Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Chișinău: Tip. Centrală, 2008. 215 p. ISBN 978-9975-78-597-6.
12. Golubenco Gh., Adam S. Conceptul de urmă a infracțiunii și locul urmelor biologice în structura teoriei privind urmele infracțiunii. În: Legea și viața. Nr.9, 2011, p.12-17. ISSN 1810-309X.
13. Golubenco Gh., Adam S. Clasificarea și caracteristica principalelor obiecte de natură biologică umană. În: Legea și viața. nr.9 (249), 2012, p.12-18. ISSN 1810-309X.
14. Pășescu Gh. Interpretarea criminalistică a urmelor la locul faptei. București: Național, 2000. 528 p. ISBN 973-9459-70-6.
15. Voinea D., Drăghici C., Necula I. Categoriile de urme care fac obiectul de studiu al tehnicii criminalistice. București: H.G.Chimics S.R.L., 2011. 220 p. ISBN 978-973-0-11072-2.
16. Voinea D., Lăpăduși V. Considerații privind faptele comise cu violență de-a lungul timpului. În: Investigarea criminalistică a infracțiunilor cu violență. Materialele Simpozionului internațional din 4-5.11.2008. București: ACR, p.7-22. ISBN 978-973-0-06822-1.
17. Аверьянова Т. В. и др. Криминалистика. Учебник для вузов. Под ред. Р.С. Белкина. М.: НОРМА-ИНФРА, 1999. 971 с. ISBN 5-86225-949-X.
18. Аистов И.А. Использование следов биологического происхождения при расследовании преступлений. Учебное пособие. М.: ПРИОР, 2002. 128 с.
19. Диденко Ф.К. Применение научно-технических средств и методов при осмотре места происшествия. Ярославль: Верхнее-Волжское книжное изд-во, 1989. 176 с.
20. Кисин М.В., Туманов А.К. Следы крови. М.: ВНИИ МВД СССР, 1972. 79 с.
21. Шевченко Б. И. Научные основы современной трасологии. М., 1947.
22. Шамонова Т.Н., Уалерианова Л.П., Стегнова Т.В. Особенности участия специалиста-криминалиста в расследовании преступлений против личности: Уч. пособие. М.: ЭКЦ МВД России, 1996. 56 с.
23. Якимов И.Н. Криминалистика. Руководство по уголовной технике и тактике. Новое изд., перепеч. с изд. 1925г. М.: ЛексЭст, 2003. 472 с. ISBN 5-901638-20-4.

ADNOTARE

ADAM Sorin. Cercetarea criminalistică a urmelor de natură biologică umană - teză de doctor în drept. Chișinău, 2020.

Structura tezei: Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 201 titluri, 14 anexe, 173 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 6 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: urme biologice, urme de sânge, cercetarea locului faptei, organ de urmărire penală, specialist medic-legist, echipa de cercetare.

Domeniul de studiu, scopul și obiectivele tezei. Lucrarea ține de tehnica criminalistică, având ca scop elaborarea de recomandări privind perfecționarea cadrului procesual, tactic și metodic de cercetare a obiectelor de natură biologică umană, precum și algoritmi de procesare și valorificare a urmelor de miros, de apreciere a rapoartelor de expertiză biocriminalistică de către ordonatori.

Obiective: a analiza publicațiile pe tema tezei; a urmări evoluția conceptului de urmă infracțională și locul urmelor biologice în structura acestui concept; a clasifica urmele biologice și a determina importanța lor criminalistică; a sistematiza metodele și mijloacele tehnico-criminalistice de căutare, descoperire, examinare preliminară, fixare și ambalare a urmelor cu substrat biologic; a stabili sarcinile etapei de pregătire în vederea dispunerii expertizei biocriminalistice, inclusiv a întrebărilor ce pot fi formulate în fața expertului medic-legist; a elabora un Ghid algoritmizat cu privire la ridicarea și conservarea urmelor de miros în cadrul cercetării la fața locului; a elabora un algoritm de apreciere a raportului de expertiză biocriminalistică de către organul de urmărire penală și instanța de judecată.

Noutatea și originalitatea științifică. Noutatea derivă din caracterul complex și multiaspectual al analizei teoriei și practicii actuale de valorificare a materialelor de probă, în baza căreia se argumentează propuneri de perfecționare a cadrului tactic, procesual, organizatoric de examinare a obiectelor cu substrat biologic, algoritmi de procesare a urmelor de miros, de apreciere a rapoartelor de expertiză biocriminalistică. *Originalitatea* constă în argumentarea implementării metodei odorologice și a evidenței urmelor de miros în activitatea Serviciului criminalistic al R.Moldova.

Semnificația teoretică constă în dezvoltarea doctrinei cercetării și valorificării urmelor biologice umane cu luarea în considerare a experienței pozitive în domeniu, a realizărilor tehnico-științifice pe plan mondial.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în sporirea calității cercetării la fața locului în cauzele însoțite de violență, optimizarea activităților de investigare a infracțiunilor, în ansamblu.

Implementarea rezultatelor științifice este atestată în calitate de ghid teoretico-practic în activitatea Centrului Independent de Expertize Judiciare a RM, Asociației Criminaliștilor din România, precum și ca material științifico-didactic la facultatea de drept a Universității Libere Internaționale din Moldova și Universității ”1 Decembrie 1918”, Alba Iulia (România).

РЕЗЮМЕ

АДАМ Сорин. Криминалистическое исследование биологических следов человека - докторская диссертация по праву. Кишинев, 2020.

Структура работы: Введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, литература в 201 наименованиях, 14 приложений, 173 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 6 научных работах.

Ключевые слова: биологические следы, следы крови, осмотр места происшествия, орган уголовного преследования, специалист-судебный медик, следственно-оперативная группа.

Область исследования: Работа относится к разделу криминалистической техники.

Цель и основные задачи диссертации. *Цель:* Разработка рекомендаций по улучшению процессуальных, тактических и организационных аспектов использования биологических следов в расследовании преступлений. *Задачи:* анализировать публикации по теме диссертации; проследить эволюцию понятия след преступления и определить место биологических следов в этом понятии; классифицировать биологические следы и обозначить их значение; систематизировать методы и средства работы с биологическими следами; сформулировать задачи в рамках подготовки материалов для экспертизы и вопросы перед экспертом; разработать рекомендации по оптимизации всех этих аспектов.

Новизна и научная оригинальность. *Новизна* работы определена комплексным характером исследования теории и практики использования материальных следов в расследовании преступлений, на основе которых разработаны процессуальные, тактические и методические рекомендации по работе с биологическими следами, включая объекты запаха, а также алгоритм по оценке экспертных заключений. *Оригинальность* состоит в аргументации внедрения одорологического метода и криминалистического учета следов запаха изъятых с мест происшествий в работе криминалистической службы МВД Республики Молдова.

Теоретическая значимость диссертации состоит в развитии доктрины использования биологических следов человека в расследовании преступлений с учетом использования международного положительного опыта, а так же научно-технических достижений и требований практики борьбы с современной преступностью.

Прикладное значение работы состоит в возможности повышении качества и эффективности осмотра места происшествия, а так же в оптимизации деятельности органов правопорядка по раскрытию и расследованию преступлений, в целом.

Внедрение научных результатов зафиксировано в качестве практического пособия в деятельности Румынской Криминалистической Ассоциации, Центра Независимых Экспертиз Молдовы, а так же - как научно-дидактического материала в воспитательном процессе УЛИМ и Университета "1 Decembrie 1918", Алба Юлия (Румыния).

SUMMARY

ADAM Sorin. Criminalistical investigation of human biological traces - doctoral dissertation in law. Chişinău, 2020.

The structure of the thesis: Introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 201 titles, 14 annexes, 173 pages of basic text. The results obtained are published in 6 scientific articles.

Key words: biological traces, blood traces, crime scene investigation, criminal investigation body, forensic-specialist, investigation team.

Study sphere, purpose and objectives of the thesis. The thesis deals with the criminalistical technique, having as a purpose: the elaboration of recommendations regarding the improvement of processual, tactical and organizational aspects when using biological traces in crime investigation. Objectives: to analyse the publications related to the topic, to follow the evolution of the crime scene concept and determine the role of biological traces in this concept, tasks, to classify the biological traces and systematize the methods and means of using them, to formulate the questions addressed to the forensic expert, to formulate recommendations in order to optimize all these aspects.

Scientific novelty and originality. *The scientific novelty* of the thesis is determined by the fact that it is one of the first monographic research on this topic in our country that served as support for the formulation of recommendations to improve the tactical, processual and organizational framework of investigating human biological traces, the algorithm of processing odorological traces, to evaluate the bio-criminalistical report. *Its originality* consists in the argumentation of applying the odorological method and the evidence of odor traces in the activity of investigation of the Forensic Service of the Republic of Moldova.

The theoretical importance consists in the development of the doctrine of applying the technical-criminalistical methods and means of crime scene investigation, considering the recent technical-scientific achievements, the exigencies regarding the practice of fighting criminality.

The practical value consists in the enhancement of the quality and results of the crime scene investigation and optimization of the activity of revealing and investigating crimes in general.

The implementation of scientific results is attested as a theoretical- practical guide in the activity of the Criminalists' Association of Romania, the Independent Centre of Judicial Expertise of Moldova, as well as in the form of scientific-didactical material with the purpose of making more efficient the educational process at the law faculties of the Free International University of Moldova and „1 Decembrie 1918” University from Alba Iulia, Romania.

ADAM SORIN

**CERCETAREA CRIMINALISTICĂ A URMELOR
DE NATURĂ BIOLOGICĂ UMANĂ**

**Specialitatea: 554.04 – Criminalistică, Expertiză judiciară,
Investigații operative**

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: ____ . 01. 2020.
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: _____

Formatul 60x84 ¹/₁₆
Tirajul_ 50_ex.
Comanda Nr. _____

Centrul Editorial-poligrafic al USM
str. A.Mateevici, 60. Chișinău, MD 2009